

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Digitaalisten sisämarkkinoiden strategia Euroopalle”

(COM(2015) 192 final)

(2016/C 071/11)

Esittelijä: Raymond HENCKS

Toinen esittelijä: Thomas McDONOGH

Euroopan komissio päätti 12. toukokuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Digitaalisten sisämarkkinoiden strategia Euroopalle”

(COM(2015) 192 final).

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. marraskuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi 9.–10. joulukuuta 2015 pitämässään 512. täysistunnossa (joulukuun 9. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 219 ääntä puolesta, 2 vastaan 7:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaan. Se on kuitenkin huolestunut siitä, että eräiltä jäsenvaltioilta ei löydy riittävästi poliittista tahtoa edetä kuluttajien unionista kohti luovaa ja innovatiivista digitaalista EU:ta.

1.2 Junckerin komission ehdottama Euroopan digitaalisten markkinoiden strategia on jatkoa aikaisemmille digitaalisille strategioille ja ohjelmille, ja siltä odotetaan lisäpontta Euroopan unionin digitaaliselle toimintalinjalle, jonka kehittäminen on pahasti viivästynyt. Samaan aikaan se merkitsee myös uudenlaista huomiota kaupankäyntiin ja kuluttajiin sekä toimia, joita tarvitaan kaupankäynnin ja kuluttajien määrän lisäämiseksi sekä kuluttajien toimintaedellytysten ja suojelun parantamiseksi.

1.3 Tässä yhteydessä on ensimmäiseksi poistettava osaamisvajae. Kyse voi olla niin lasku- ja lukutaidosta kuin digitaalisesta osaamisesta ja sen vastuullisesta hyödyntämisestä. Toiseksi tarvitaan helppokäyttöisiä alustoja vauhdittamaan markkinoita, joten alustatoimintoja ei pitäisi rajoittaa. Kolmanneksi tarvitaan tarkoituksenmukaisia sovelluksia, joten standardointiin on syytä kohdentaa huomiota. Sähköiset viranomaispalvelut kannustavat yhä useampia kansalaisia toimimaan digitaalisin keinoin. ETSK pitää kuluttajan näkökulmasta myönteisenä aloitteita, joiden on määrä parantaa digitaalisten tuotteiden ja palvelujen saatavuutta kuluttajille ja yrityksille kaikkialla Euroopassa.

1.4 Eräät kohdassa 4.2 (Suotuisten edellytysten luominen digitaaliverkkoja ja palveluja varten) yksityiskohtaisesti esitellyistä aloitteista liittyvät verkkoinfrastruktuureihin ja ovat osa Euroopan digitaalistrategiaa. Nämä ehdotukset ovat tärkeitä sisämarkkinakontekstin ja aiheidensa kiireellisyyden vuoksi. Eräät muut kohdan aloitteista ovat tähdellisiä kuluttajan oikeuksien kannalta.

1.5 Komissiolla on ETSK:n täysi tuki vakaassa pyrkimyksessä lopettaa EU:n digitaalipolitiikan hajautuminen 28 jäsenvaltiokohtaiseen strategiaan ja digitaaliseen markkina-alueeseen ja yhdistää ne eurooppalaiseksi toimintamalliksi ja varmistaa siten EU:lle johtava asema globaalissa digitaalitaloudessa, jonka kärkeen kolmannet maat ovat linnoittautuneet.

1.6 ETSK on vakuuttunut siitä, että Euroopan unioni pystyy vielä kuroma eron muihin kiinni, koska sillä on erinomaista osaamista ja laajaa kokemusta tietyillä digitaalitekniikan aloilla. Tässä yhteydessä ETSK painottaa myös monialaisten tutkimuskeskusten ja eurooppalaisen yhteisvaikutuksen kehittämisen merkitystä eurooppalaisen tutkimusalueen puitteissa muun muassa pilvipalvelujen, nanoelektroniikan, massadatan säilytyksen ja käsittelyn, etäkäytettävien tai -ohjattavien välineiden (verkotetut esineet) ja älykkäiden palvelujen kaltaisilla aloilla.

1.7 Euroopan unioni voi kuroa kiinni viivästyksensä, jos se onnistuu lyhyellä aikavälillä yhdistämään resurssinsa mobilisoidakseen ja koordinoidakseen kaikkien 28 jäsenvaltion julkisen ja yksityisen sektorin toimet ja ottaa samalla kaikki sidosryhmät mukaan keskusteluihin digitaalisten sisämarkkinoiden strategiasta. ETSK kannattaa komission aikomusta käynnistää julkinen kuulemismenettely jokaisesta sen tulevasta digitaalisiin sisämarkkinoihin liittyvästä toimenpiteestä.

1.8 ETSK pahoittelee, ettei digitaalistrategiassa ole sosiaalista ulottuvuutta (lukuun ottamatta digitaalista lukutaitoa sivuavia kysymyksiä), vaikka yritysten palvelujen ja liiketoimintamallien kehittyminen aiheuttaa syvälle käyviä muutoksia työelämässä. ETSK katsoo, että mahdollisten hyötyjen ohella on otettava huomioon lukuisat riskit ja haasteet, joita on erityisesti työllisyysturvan, työpaikkojen järjestämisen ja sosiaaliturvan aloilla, samoin kuin perussopimuksessa määrätyt työmarkkinavuoropuhelua koskevat menettelyt sekä horisontaalinen sosiaalilauseke, jotka on sisällytettävä Euroopan sisämarkkinoiden strategiaan⁽¹⁾. ETSK katsoo, että sosiaalisesta ulottuvuudesta kaikkine työllisyysvaikutuksineen olisi muodostettava Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategian neljäs pilari.

2. Johdanto

2.1 ETSK katsoo, että termillä ”digitaaliset sisämarkkinat” tarkoitetaan liiketoimien ja toimintojen siirtämistä nykyisiltä EU:n sisämarkkinoilta internetiin. Tämä on jo osittain tehty, mutta komission kaavailemilla aloitteilla pyritään saavuttamaan koko digitaalinen potentiaali. Markkinoiden toiminta ja liiketoimet liittyvät tuotteiden valmistamiseen ja palvelujen tarjoamiseen, joita seuraa välittäminen, jakelu ja kulutus. Kuluttajien (C), yritysten (B) ja viranomaisten (G) välisissä liiketoimissa näkyy sekä sosiaalisten verkostojen vaikutus että suuntaus kohti jakamisyhteiskuntaa. Digitaalisilla sisämarkkinoilla viranomaisten roolina on toimia palveluntarjoajana.

2.2 Liiketoimintaprosessien siirtämisen edut ovat hyvin ymmärrettäviä: parempi integroituminen arvoketjuun, prosessien nopeutuminen suunnittelusta toimitukseen, paremmat käyttäjäliitännät (etenkin verkkoyhteisöissä) ja kaikinainen kilpailukyvyyn tehostuminen. Jatkuessaan siirtymäkehitys avaa tien ”esineiden internetille” ja neljännelle teolliselle vallankumoukselle.

2.3 Ainutlaatuista sisämarkkinoissa on se, että ne ovat luonnostaan kansainväliset ja sen vuoksi soveltuvat periaatteessa hyvin internetin hyödyntämiseen. Sisämarkkinoissa itsessään on kuitenkin ongelmia, jotka koskevat sääntöjen, lakien ja määräysten mukauttamista digitaaliseen ympäristöön. Kunkin yhteisön (B, C ja G) digitaalisessa valmiudessa on puutteita, digitaalisten sisämarkkinoiden teknologisessa infrastruktuurissa on vikansa, ja suuret alustat voivat päästä määrävään asemaan.

2.4 Samanaikaisesti digitaalisten sisämarkkinoiden kanssa komissio ajaa digitaalistrategiaansa. Siinä käsitellään oikeutettua huolta siitä, ettei EU ole riittävässä määrin mukana globaalissa laitteisto- ja ohjelmistoteollisuudessa, mutta nämä huolet eivät koske välittömästi digitaalisia sisämarkkinoita. Komission mukaan digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamisesta saatava hyöty on erittäin suuri BKT:n ja työllisyyden kannalta, ja kaiken, mitä on tehtävä, on tapahduttava EU:n ja jäsenvaltioiden nykyisen kapasiteetin rajoissa.

2.5 Epäonnistuminen palveluiden sisämarkkinoiden loppuun saattamisessa vaikuttaa vakavasti digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämiseen. Palveluala on hallitsevassa asemassa jäsenvaltioiden talouksissa. Internetissä tehdyt liiketoimet ohjaavat yhä selvemmin palvelujen tarjoamista. Digitaalisten sisämarkkinoiden strategian edistyminen voisi itsessään sujuvoittaa palvelualan sisämarkkinoita.

2.6 Paperipohjaisia liiketoimia ja sähköisen kaupankäynnin ensimmäisiä vuosikymmeniä varten kehitetyistä säännöistä, määräyksistä ja laeista on tullut digitaalisten sisämarkkinoiden loppuun saattamisen esteitä. ETSK suhtautuu myönteisesti nyt ehdotettuun lainsäädäntöohjelmaan ja asetettuun kunnianhimoiseen aikatauluun:

- säädösehdotukset yksinkertaisten ja tehokkaiden sääntöjen antamiseksi kuluttajien ja yritysten rajatylittäviä sopimuksia varten
- kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen tarkistus
- pakettipalveluihin liittyvät toimenpiteet

⁽¹⁾ ETSK:n lausunto ”Digitalisoinnin vaikutukset palvelualoihin ja työllisyyteen teollisuuden muutosten yhteydessä” (EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161).

- laaja karttoitus säädösehdotusten valmistelemiseksi perusteettomien määräjoitusten poistamista varten
- kilpailualan selvitys, joka koskee tavaroiden verkkokauppaa ja palvelujen tarjoamista verkossa
- säädösehdotukset tekijänoikeusjärjestelmän uudistamiseksi
- säädösehdotukset erilaisista arvonlisäverojärjestelmistä yrityksille aiheutuvan hallinnollisen rasitteen keventämiseksi
- datan omistajuutta ja vapaata liikkuvuutta (esimerkiksi pilvipalvelujen tarjoajien välillä) sekä eurooppalaista pilvipalvelua koskevat aloitteet
- sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin tarkistus.

2.7 Vaikka edellä kohdassa 2.6 esitetty lainsäädäntöohjelma on täysin selvä, suunnitellut toimet internetin tuntemuksen, käyttöaidon ja -valmiuksien tehostamiseksi kaikkien kolmen yhteisön (B, C ja G) keskuudessa ovat paljon epäselvempiä.

- Monien EU:n kansalaisryhmien digitaaliset taidot ja asiantuntemus eivät ole läheskään riittävällä tasolla, kuten eivät myöskään asiaa koskevat komission ehdotukset. ETSK pitää valitettavana, ettei komissio anna tarvittavaa painoarvoa tälle sähköisten sisämarkkinoiden onnistumisen ja eurooppalaisen tietoyhteiskunnan kannalta olennaiselle menestystekijälle.
- Hyväksytään tieto- ja viestintätekniikan standardointisuunnitelma ja laajennetaan Euroopan yhteentoimivuusstrategia julkisiin palveluihin.
- Laaditaan uusi sähköisen hallinnon toimintasuunnitelma, johon sisältyy yhden kerran periaatetta koskeva aloite ja yritysrekisterien yhteenliitettävyyden kehittämistä koskeva aloite.

Yhdessä nämä aloitteet vaikuttavat kansalaisiin, pk-yrityksiin, julkisen ja yksityisen sektorin palveluihin ja sähköisten sisämarkkinoiden loppuun saattamisen kannalta keskeisiin alakohtaisiin sovelluksiin. Nämä ehdotukset vaikuttavat epätäsmällisiltä eikä niihin suhtauduta kiireellisinä. ETSK seuraa tiiviisti näiden EU:n ja jäsenvaltioiden valvonnassa olevien aloitteiden kehitystä.

2.8 Ehdotuksia tehdään lukuisista olennaisista infrastruktuurialoiteista:

- satelliitti- ja kaapelidirektiivin tarkistus
- säädösehdotukset televiestintäsääntöjen uudistamiseksi
- audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin tarkistus (komissio tarkistaa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin)
- kyberturvallisuutta koskevan julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteisen kumppanuuden perustaminen.

Televiestintä- ja kyberturvallisuus ovat ilmeisiä painopisteitä, mutta audiovisuaalisten kaapeli-, satelliitti- ja laajakais-
tapalvelujen tarjoamiseen sovellettavien sääntöjen selventämisellä on myös kiire.

2.9 Alustat ohjaavat digitaalisia sisämarkkinoita. Useimmat B-, C- ja G-yhteisöjen jäsenet käyttävät niitä päivittäin. Ne ovat saatavilla, helppokäyttöisiä ja usein ilmaisia. Niiden kehittäminen on välttämätöntä, mutta niihin liittyy myös huolia:

- Ne helpottavat kokonaisia aloja ja yrityksiä häiritsevien sovellusten toimintaa. Asiakkaat hyötyvät niistä, mutta asemansa vakiinnuttaneet yritykset kyseenalaistavat niiden laillisuuden.
- Monilla alustoilla on määräävä asema, mikä herättää kysymyksiä mahdollisesta määräävän aseman väärinkäytöstä.

- Useimpien suurten alustojen kotipaikka on EU:n ulkopuolella, mutta EU:ssa on alustateollisuutta, joka tarvitsee tasapuoliset toimintaedellytykset selvitäkseen ja menestyäkseen.

Näistä syistä ETSK suhtautuu myönteisesti tutkimukseen ”Kattava analyysi alustojen asemasta markkinoilla, mukaan lukien internetissä oleva laiton sisältö”. Digitaalisten sisämarkkinoiden onnistuminen edellyttää, että alustat kukoistavat, joten lainsäädännön täytäntöönpanon ei tulisi muuten rajoittaa alustojen liikkumavaraa.

2.10 Edellä esitetyn analyysin huomioon ottaen ETSK katsoo, että edellä kohdassa 2.7 kaavailut unionin ohjelmat ovat todennäköisesti strategian Akilleen kantapää, ja ilmaisee epäilyksensä alustojen suhteen.

3. Yleiset huomiot

3.1 On kiistämättä totta, että Euroopan unioni ei ole tähän mennessä pystynyt hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla digitaalitekniikoiden tarjoamia valtavia mahdollisuuksia. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että EU:n markkinat ovat edelleen jakautuneet 28 jäsenvaltiokohtaiseen markkina-alueeseen.

3.2 Eräät jäsenvaltiot pitävät kuitenkin parempana säilyttää puhtaasti kansalliset digitaalistrategiansa ja kehittää niitä sen sijaan, että ne etenisivät kohti luovaa ja innovatiivista digitaalista EU:ta. Ranskan ja Saksan talousministerit ovat samaan aikaan kehottaneet luomaan yhteiset puitteet erityisesti näiden kahden maan johdolla.

3.3 ETSK toteaa lisäksi, että eräiden jäsenvaltioiden pääministerit ovat kirjoittaneet Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajalle ilmaistakseen suhtautuvansa strategian täytäntöönpanoon varauksin. He ovat korostaneet, että ”on tärkeää säännellä vain silloin, kun on olemassa selvä todiste, että sitä tarvitaan. Perusteina tulee käyttää järkevän sääntelyn periaatteita ja yksityiskohtaista vaikutusten arviointia. On täysin selvää, että digitaaliset sisämarkkinat onnistuvat vain, jos ne eivät tukahduta innovointia, investointeja ja yrittäjyyttä.” ETSK on samaa mieltä tästä näkemyksestä, kunhan kuluttajien ja työntekijöiden edut otetaan huomioon yhdenvertaisina.

3.4 Komissio katsoo, että tämä uusi strategia digitaalisten sisämarkkinoiden loppuun saattamiseksi on jatkoa Euroopan digitaalistrategialle vuodelta 2010. Digitaalistrategia sisältää 101 toimea, joista komission mukaan 72 on jo pantu täytäntöön ja 23 on määrä viedä loppuun säädettyssä määräajassa. Koska digitaalisia sisämarkkinoita ei kuitenkaan ole vielä saatu päätökseen, osa näistä aloitteista on tässä tarkasteltavassa uudessa strategiassa.

3.5 Uuden Euroopan komission poliittisia suuntaviivoja esitellessään komission puheenjohtaja Juncker arvioi, että ”luomalla yhdenmetyt digitaaliset sisämarkkinat voidaan saada aikaan 250 miljardin euron lisäkasvu ja luoda satojatuhansia uusia työpaikkoja”. Tarkasteltavana olevan tiedonannon mukaan EU:n BKT voisi kasvaa 415 miljardilla eurolla, kun taas digitaalisstrategiasta vastaavat komission jäsenet puhuvat 3,8 miljoonaa työpaikasta, jotka digitaalisten sisämarkkinoiden on määrä luoda.

3.6 ETSK katsoo kuitenkin, että voi olla vahingollista rasittaa kansalaisia luvuilla, jotka vaihtelevat huomattavasti komission sisäisestä lähteestä riippuen. Ne esitetään ehdottomina totuuksina, vaikka ne eivät ole kovin uskottavia. Tällaiset väitteet herättävät epäluuloa poliittisia päättäjiä kohtaan ja saavat kansalaiset suhtautumaan välinpitämättömästi todellisiin ongelmiin.

3.7 Tähän mennessä komissio ei ole koskaan esittänyt mitään näyttöä siitä, että sen tekemät samantyyppiset ennustukset olisivat käyneet toteen. ETSK kehottaa nykyistä komissiota esittämään toimikautensa päätteeksi tilannekatsauksen ja vertaamaan lopputulemaa odotuksiinsa.

3.8 ETSK pitää epärealistisena, että digitaaliset sisämarkkinat saataisiin päätökseen nykyisen komission toimikauden aikana, varsinkin kun näitä väitteitä tukevia asianmukaisia vaikutusten arviointoja tai tieteellisiä tutkimuksia ei ole julkaistu. ETSK:n mielestä komission arvioita olisi verrattava tutkimuksiin, jotka ennakoivat digitalisoinnin aiheuttavan merkittäviä työpaikkojen menetyksiä⁽²⁾.

3.9 Komission mukaan varmistetaan yhdenmetyt digitaalisten sisämarkkinoiden luomisella se, että Eurooppa pysyy maailman kärjessä digitaalitaloudessa, mikä tarjoaa eurooppalaisille yrityksille mahdollisuuden ulottaa kasvupyrkimyksensä myös unionin ulkopuolelle.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.

3.10 ETSK pahoittelee, että vuoden 2000 Lissabonin strategiaan kirjattua EU:n tavoitetta, jonka mukaan EU:n on kehityttävä maailman kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi tietoon perustuvaksi taloudeksi, joka kykenee ylläpitämään kestävästä talouskasvusta, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta, on tarkistettu olennaisesti alaspäin.

3.11 Euroopan unioni on jäämässä jälkijunaan.

Digitaalitaloudesta on tullut Yhdysvaltojen ja Aasian reviiiri. Noin 50 suureen eurooppalaiseen sähköisen viestinnän toimijaan sovelletaan 28:aa erillistä kansallista sääntelykehystä, kun taas Yhdysvaltain markkinoiden kuudella suurella toimijalla ja Kiinan markkinoiden kolmella jättiläisellä on yksi ainoa sääntelykehys. Visio Euroopan sisäisistä digitaalimarkkinoista yhdentymistä edistävänä tekijänä ei enää sovellu rajattomaan digitaaliseen maailmaan, eikä se ole myöskään estänyt kolmansien maiden suuria alustoja luomasta monopoleja tai oligopoleja useimpiin EU:n jäsenvaltioihin.

3.12 ETSK toivoo edelleen, että EU voi vielä kuroa kiinni viipeensä ja että Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategia voi puhalttaa alalle uutta henkeä sillä edellytyksellä, että se on kuitenkin digitaalisuutta luovaa eikä vain käytä digitaalisuutta, että edistetään yhteiskunnan laadullista harppausta kasvattaa nuoria kehittämään tietoteknisiä taitojaan varhaisessa vaiheessa ja hyödyntämään niitä vastuullisesti, että poistetaan digitaalinen kuilu, että varmistetaan kaikkien kansalaisten (myös vammaisten) pääsy tietoverkkoihin ja varmistetaan asianmukaiset julkiset ja yksityiset investoinnit koulutukseen, ammattikoulutukseen ja tutkimukseen.

3.13 EU:n onkin yhdistettävä resurssinsa mobilisoidakseen ja koordinoidakseen julkisia ja yksityisiä pyrkimyksiä 28 jäsenvaltiossaan. Se on välttämätöntä, ellei se halua jäädä sivuun digitaalitaloudessa jatkuvasti tapahtuvista uudistuksista. Esimerkkeinä voidaan mainita mobiilisovellukset, joiden määrä on muutaman vuoden aikana kasvanut räjähdysmäisesti, pilvipalvelut, massadata (big data) ja strategiset haasteet, jotka koskevat vastedes digitaalipalvelujen jättialustoja, joista on tullut välttämättömiä käytäviä internetiin pääsemiseksi. Digitaalisten sisämarkkinoiden strategiasta käytävään keskusteluun on otettava mukaan kaikki sidosryhmät ja siinä on otettava huomioon kansalaisten, kuluttajien, työntekijöiden ja vammaisten suojele ja perusoikeudet osallistavaa yhteiskuntaa silmällä pitäen.

3.14 ETSK joutuu pakostakin toteamaan, että sosiaalinen ulottuvuus puuttuu digitaalisia sisämarkkinoita koskevasta strategiasta kokonaan. Digitalisoinnin työllisyysvaikutukset ja niistä seuraavat haasteet ovat suurelta osin huomiotta, vaikka jatkuva palvelujen ja liiketoimintamallien kehittäminen aiheuttaa huomattavia muutoksia työelämässä. Ne heijastuvat merkittävästi työn luonteeseen ja yritysten rakenteeseen ja niissä piilee työehtosopimusten purkautumisriski. Perusopimuksessa määrätty työmarkkinavuoropuhelua ja horisontaalista sosiaalilauseketta koskevat menettelyt on sisällytettävä tässä yhteydessä digitaalisia sisämarkkinoita koskevaan strategiaan. Lausunnossaan ”Digitalisoinnin vaikutukset palvelualoihin ja työllisyyteen teollisuuden muutosten yhteydessä” (asiakokonaisuus CCMI/136) ETSK antaa suosituksia sen estämiseksi, että digitaalinen kehitys haittaa nykyisten ammatillisen koulutuksen, työllisyys- ja sosiaaliturvan ja verotuksen järjestelmien tehokkuutta. ETSK katsoo, että sosiaalisesta ulottuvuudesta kaikkine työllisyysvaikutuksineen olisi muodostettava Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategian neljäs pilari.

3.15 Toinen ala, jolla EU:lla on tilaisuus hyödyntää asemaansa, on massadata. Sille on vielä laadittava tekniset standardit, joiden perusteella järjestetään tietojen kerääminen ja käsittely. Tätä varten on yhdistettävä erilaiset kansalliset lainsäädännöt johdonmukaiseksi EU:n kehykseksi, jossa tietojenkäsittelyä koskevan älykkään politiikan ansiosta korostuu taloudellisten etujen ja yksityiselämän suojan tasapainoinen yhdistyminen eri aloilla, kuten vaikkapa sairaanhoidossa, kansanterveydessä, henkilökohtaisissa palveluissa ja elintarvikealalla.

3.16 Euroopan unionissa on totuttu keskustelemaan teknisistä standardeista jäsenvaltioiden kesken. Unioni voikin hyödyntää alalta saamaansa kokemusta EU:n tietopolitiikan luomisessa pitämällä politiikan perustana laadukasta oikeudellista kehystä ja huolehtia henkilötietojen suojan liittyvistä standardeista (kuten SWIFT), jotta voidaan estää se, että muut toimijat pääsevät määräämään niistä.

3.17 ETSK panee lisäksi merkille, että digitaalialalle on myös ominaista sukupuolten huomattava epätasapaino ja että IT-ammattilaiset ovat suurelta enemmistöltään miehiä. Lukuisten TVT-alan täyttämättömien työpaikkojen vuoksi Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden pitäisi kannustaa yhä useampia naisia hankkimaan töitä digitaalialalta.

3.18 Selonteossaan ”Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model” Maailmanpankki jakaa EU:n kuuteen osaan korostaakseen numeroindikaattorien perusteella jäsenvaltioiden välisiä suuria eroja teknologian käytössä, digitaalisessa osaamisessa ja digitaalisten sovellusten hyödyntämisessä ja sähköisessä kaupankäynnissä. ETSK kehottaa komissiota ottamaan nämä erot täysimääräisesti huomioon työohjelmansa ensisijaisten toimenpiteiden määrittämisessä.

3.19 ETSK panee lisäksi merkitte komission lausuman, jonka mukaan – EU:n noin 21,4 miljardin euron rahoituksen lisäksi – Euroopan strategisten investointien rahastosta tuetaan monenlaisia digitaalialan hankkeita. Se toteaa, että myös Euroopan investointipankki ja Euroopan investointirahasto tarjoavat merkittäviä rahoitusmahdollisuuksia. ETSK on tyytyväinen siihen, että komissio toimii yhdessä EIP:n, hankkeiden edistäjien ja jäsenvaltioiden kanssa, jotta käytettävissä olevat varat hyödynnettäisiin kokonaisuudessaan, mutta kummastelee kuitenkin, miksi EU:n jäsenvaltioille osoittamia varoja on jäänyt paljon käyttämättä. ETSK kehottaa analysoimaan tätä asiaa, jotta tulevaisuudessa voidaan taata tehokas ja tuloksellinen hyödyntäminen.

4. Erityistä

4.1 *Digitaaliset tavarat ja palvelut paremmin kuluttajien ja yritysten saataville koko Euroopassa*

4.1.1 *Säädosehdotukset yksinkertaisten ja tehokkaiden sääntöjen antamiseksi kuluttajien ja yritysten rajat ylittäviä sopimuksia varten*

Tämä on kunnianhimoinen aloite, mutta tervetullut, jos se on toteutettavissa. Rajatylittävä kaupankäynti, verkossa tai muutoin, on pk-yrityksille ja yksityishenkilöille edelleen haastavaa kieli- ja kulttuurikysymysten takia. Oikeudenmukainen ja yksinkertainen vakiosopimusteksti kaikilla EU:n kielillä poistaa yhden merkittävän esteen, mutta huolta herättää edelleen esimerkiksi rajat ylittävän tai maan sisäisen sähköisen kaupankäynnin turvallisuus. Kyberturvallisuusaloite on tervetullut tässä yhteydessä.

ETSK edellyttää, että Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaa kehitettäessä kaikissa ehdotuksissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Ne eivät saa myöskään johtaa kuluttajansuojan nykyisen tason heikkenemiseen missään jäsenvaltiossa.

Työmarkkinaosapuolet ovat lisäksi huolissaan siitä, että rajatylittävä verkkokauppa voi haitata nykyisiä kansallisia liikeyrityksiä. Tämä huoli korostaa tarvetta sisällyttää strategiaan sosiaalinen ulottuvuus.

4.1.2 *Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen tarkistus*

Tehokas yhteistyö on ilman muuta saumattoman rajatylittävän kuluttajansuojan ehdoton edellytys. Menettelyt korvausten ja muutosten hakemiseksi oikea-aikaisesti ovat todennäköisesti avainasemassa rajatylittävän verkkokaupan hyväksymisen kannalta.

Pk-yritysten lainsäädännöllistä taakkaa olisi pyrittävä vähentämään kaikin tavoin.

ETSK katsoo, että komission pitäisi

- varmistaa, että kuluttajat voivat käyttää laillisesti saatavilla olevaa sisältöä oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin rajatylittävästi
- tarkistaa, missä määrin kuluttajia syrjitään verkossa asuinmaansa perusteella ja millaisia taloudellisia seurauksia siitä aiheutuu ja mitkä ovat seuraukset kuluttajille, ja ehdottaa tarvittavia toimia kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi
- tarkistaa kuluttajan oikeuksien täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa; selvittää, miten kuluttajan oikeuksia sovelletaan digitaalisiin tuotteisiin, ja varmistaa, että kuluttajat ja yritykset ymmärtävät oikeutensa ja luottavat niiden toteutumiseen.

4.1.3 Pakettipalveluihin liittyvät toimenpiteet

Nopea pakettijakelu on asiakastyytyväisyyden avain kotimaan sähköisen kaupankäynnin markkinoilla, ja se toimii hyvin. On loogista, että rajatylittävää verkkokauppaa olisi tuettava vastaavaan tapaan, vaikka komitea toteaaakin suurten kansainvälisten pakettipalvelujen toimivan jo Euroopassa.

4.1.4 Laaja kartoitus säädösehdotusten valmistelemiseksi perusteettomien määräjoitusten poistamista varten ⁽³⁾

Tämä koskee sekä verkkokauppaa että audiovisuaalisia palveluja. Verkkokaupassa tavara- ja palveluhaut antavat vain harvoin tuloksia hakijan maantieteellisen alueen ulkopuolelta. Toisaalta taas EU:n laajuisten tulosten tarjonta voi olla ylenpalttinen.

Itse asiassa hakija voi asettaa hakukoneeseen minkä tahansa maantieteellisen alueen. Yksi ongelma on, että eri maantieteellisiltä alueilta oleviin asiakkaisiin voidaan soveltaa syrjivää hinnoittelua, kuten äskettäinen Pariisin Disneylandin tapaus on osoittanut. ETSK kannattaa toimia, joilla varmistetaan, että rajatylittävää kauppaa käydään tasapuolisin toimintaedellytyksin ja kuluttajia suojellen. Toinen ongelma on se, että joissain tapauksissa verkkosivustoon ei yksinkertaisesti pääse ulkomailta.

Audiovisuaalista estoa on kahdenlaista: joko matkustavilta oman maan kansalaisilta, joilla on oikeus palveluihin kotimaassaan, estetään pääsy maansa ulkopuolelta, tai ulkopuolelta pääsy estetään muiden kuin oman maan kansalaisilta, joiden pääsyvaatimus perustuu EU:n kansalaisuuteen. Ensimmäisessä tapauksessa ETSK suosittaa, että pääsyn helpottamiseksi otetaan käyttöön digitaaliset identiteetit. Jälkimmäisessä tapauksessa ETSK on tietoinen siitä, että useimmat määräjoitukset johtuvat joko oikeuksien rajoittamisesta tai kaupallisista näkökohdista. Virtaviivaistetusta oikeuskehystä olisi apua, mutta on huolehdittava siitä, ettei häiritä mainontaan ja markkinoille pääsyyn kytkeytyviä liiketoimintamalleja.

4.1.5 Kilpailualan selvitys, joka koskee tavaroiden verkkokauppaa ja palvelujen tarjoamista verkossa

ETSK on tyytyväinen siihen, että kilpailuviranomaiset valvovat markkinoita ja että määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä vastaan on ankara seuraamusjärjestelmä. Tästä huolimatta ETSK panee samaan aikaan merkille, että suuryritykset ovat edistäneet teknologiaa ja digitaalitaloutta, mikä on hyödyttänyt taloutta ja yhteiskuntaa laajalti. Siksi ETSK suosittaa painokkaasti, että kaavailut selvitykset perustetaan tiukasti kauppa- ja kilpailuoikeuden vakiintuneisiin periaatteisiin.

4.1.6 Säädösehdotukset tekijänoikeusjärjestelmän uudistamiseksi

ETSK tukee näitä ehdotuksia, kunhan erilaiset kaupalliset liiketoimintamallit pysyvät elinkelpoisina ja teollis- ja tekijänoikeuksien omistajien oikeuksia kunnioitetaan.

4.1.7 Satelliitti- ja kaapelidirektiivin tarkistus

Tämä direktiivi koskee tiettyjen tekijänoikeutta koskevien sääntöjen ja satelliitin tai kaapelin välityksellä tapahtuvaan lähettämiseen sovellettavaan tekijänoikeuteen liittyvien sääntöjen yhteensovittamista. Komitea on samaa mieltä siitä, että direktiivi on tarpeen tarkistaa sekä edellä kohdassa 4.1.6 hahmoteltujen lainsäädäntöehdotusten yhteydessä että kyseisillä aloilla tapahtuvien syvällisten muutosten huomioon ottamiseksi.

4.1.8 Säädösehdotukset erilaisista arvonlisäverojärjestelmistä yrityksille aiheutuvan hallinnollisen rasitteen keventämiseksi

Yksi tärkeä tekijä digitaalisten sisämarkkinoiden strategian onnistumisessa on digitaalialan verotus, koska on selvää, että eurooppalainen ja kansallinen verotusoikeus ei sovellu digitaalitalouden todellisuuteen ja johtaa veronkiertoon ja vilpilliseen kilpailuun. ETSK hyväksyy komission arvonlisäveroa koskevan lähestymistavan (jossa keskeistä on paikka, johon asiakas on sijoittautunut, eikä enää palveluntarjoajan sijoittautumispaikka) sekä suoraan verotukseen liittyvän periaatteen, jonka mukaan liikevoitto on verotettava siellä, missä arvo on syntynyt. ETSK tukee komissiota myös tämän pyrkimyksessä vähentää yrityksille erilaisista alv-järjestelmistä aiheutuvia hallinnollisia rasitteita. Yksinkertaisempi ratkaisu iv kohdassa voisi olla, että vapautus laajennettaisiin koskemaan EU:n sisäistä kauppaa.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, palveluista sisämarkkinoilla (EUVL L 376, 27.12.2006, s. 36).

4.2 *Suotuisten edellytysten luominen digitaaliverkkoja ja palveluja varten*

4.2.1 *Säädosehdotuksia televiestintäsääntöjen uudistamiseksi*

Ilmeinen ero Euroopan, Aasian ja Yhdysvaltojen telealojen välillä on Euroopan markkinoiden pilkkoutuminen. Tarvitaan organisaatioita, joilla on maailmanlaajuisen kilpailun edellyttämät investointien mittasuhteet ja tutkimusvalmiudet. Jokaisessa uudelleentarkastelussa olisi myös otettava huomioon ensimmäisen ja toisen tason (tier 1, tier 2) internetpalvelutarjoajien kapasiteetti, kun otetaan huomioon digitaalisen tietoliikenteen räjähdysmäinen kasvu. Uudelleentarkastelussa olisi myös pyrittävä löytämään tasapainoinen ratkaisu verkon neutraaliuden suhteen. Koska audiovisuaalista mediaa välitetään nyt ja vastaisuudessa internetin kautta, teleoperaattoreilla tulee olla vapaus täyttää toimituksen laatua ja nopeutta koskevat käyttäjien odotukset.

Komission ehdotuksissa komitea pitää tervetulleena kuluttajansuojan jatkuvaa painottamista sekä pyrkimystä vähentää pilkkoutumista ja lisätä yhdenmukaistamista.

4.2.2 *Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin tarkistus*

Toimiluvan saaneiden lähetystoiminnan harjoittajien ja sääntelyn ulkopuolella toimivien palveluntarjoajien sääntelyn välillä on selkeästi huomattavia eroja. Rajoja on hämärtänyt entisestään säänneltyjen lähetysten edelleen lähettäminen laajakaistan kautta, suunnaton määrä tilausvideopalveluja (VOD) toimittavia verkkosivustoja, lukemattomat uutissivustojen bloginpitäjät ja useimpiin painettuihin sanomalehtiin nykyisin liittyvä digitaalinen osio.

Komitea epäilee kuitenkin, onko toivottavaa pyrkiä säätämään yhtenäisesti kaikkia palveluja. Lineaarisen lähetystoiminnan on noudatettava standardeja julkisen palvelun velvoitteiden vuoksi ja koska katsojien valinnanvapaus on rajallinen. Pääsy verkkosivuille laajakaistayhteyksien avulla on katsojien vallassa, samoin kuin vanhempien suorittama valvontakin. Koska ala muuttuu nopeasti, tarkistus on oikea-aikainen ja muutoksia tarvitaan, mutta on kuitenkin saavutettava tasapaino.

4.2.3 *Kattava analyysi alustojen asemasta markkinoilla, mukaan lukien internetissä oleva laiton sisältö*

On selvää, että EU:n digitaalistrategia pohjautuu voimakkaasti alustoihin ja että sitä ohjataan niillä eteenpäin, kuten myös muissa osissa maailmaa. Suurimpien alustojen menestys on antanut niille määräävän aseman, jota ei saa käyttää väärin. ETSK varoittaa kuitenkin komissiota siitä, että se ei saisi estää näiden yritysten toimintoja vain niiden suuren koon ja menestyksen vuoksi. Näin on olemassa vaara, että haitataan digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä Euroopassa.

Komission ehdottamat viisi toimenpidettä vaikuttavat kuitenkin kohtuullisilta ja järkeviltä. Niiden avulla on mahdollista lisätä alustojen hyödyllisyyttä digitaalisilla sisämarkkinoilla. On erittäin tärkeää, että komissio noudattaa tasapainoista lähestymistapaa, eikä väheksy alustojen oikeutettuja kaupallisia etuja.

4.2.4 *Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin tarkistus*

ETSK kannattaa tätä lähestymistapaa henkilötietosuojaan nähden. ETSK ei ole vakuuttunut siitä, että nykyinen ”oikeus tulla unohdetuksi” on toteutettavissa pitkällä aikavälillä, koska EU:n nykyinen tulkinta on liian laaja ja koska tätä oikeutta on teknisesti vaikea noudattaa globaalissa internetissä. Komitea kehottaa komissiota tarkentamaan tätä ”oikeutta” suojella heikommassa asemassa olevia, jotta voidaan varmistaa sen laaja-alainen hyväksyntä.

4.2.5 *Kyberturvallisuutta koskevan julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteisen kumppanuuden luominen*

Digitaalitaloudessa arvoketjun eri vaiheilla ei ole rajoja, ja ne ylittävät kansallisen ulottuvuuden, mikä edistää huomattavasti kyberrikollisuutta. ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa esitetään kyberturvallisuuden alalla kumppanuuksia asiaankuuluvien toimijoiden kanssa, jotta saataisiin viimein aikaan riskienhallinnan ja tietojen tehokkaan liikkumisen kulttuuri, joka on ollut jo pitkään kehitteillä.

Kyberrikollisuudessa on myös erityinen näkökohta, jota komissio ei ole käsitellyt: tieto- ja viestintätekniikat tarjoavat mahdollisuuksia verkkovalvontaan, jota saatetaan hyödyntää henkilötietojen ja yksityisen viestinnän valvonnassa henkilökohtaisten vapauksien vastaisesti tai jopa jäsenvaltioiden ja niiden poliittisten johtajien vakoiluun. ETSK katsoo, että tätä varten on järjestettävä tietojen vaihtoa ja parannettava seuranta- ja puuttumisvalmiuksia EU:n tasolla.

Komissio ei ilmoita ehdotetun kumppanuuden laajuutta, odotettua tuotosta tai kumppanuusrakennetta (yksi vai useita kumppaneita). Lisäksi komitea korostaa kyberturvallisuuteen tällä hetkellä tehtävien markkinainvestointien mittasuhteita. Näistä molemmista syistä komitea ei voi ottaa kantaa tähän ehdotukseen, ennen kuin siitä tiedetään enemmän.

4.3 **Digitaalitalouden kasvupotentiaalin maksimointi**

4.3.1 *Datan omistajuutta ja vapaata liikkuvuutta (esimerkiksi pilvipalvelujen tarjoajien välillä) sekä eurooppalaista pilvipalvelua koskevat aloitteet*

ETSK on tietoinen siitä, että massadataympäristössä vallitsee konflikti henkilötietojen turvallisuuden ja sellaisen tarpeen välillä, että henkilötietoja on kerättävä ja yhdisteltävä taloudellisiin, sosiaalisiin ja lääketieteellisiin tarkoituksiin tehtäviä tavattoman mittavia analyysejä varten. ETSK kehottaa komissiota käyttämään suunniteltua tarkistusta tämän ristiriidan ratkaisemiseksi.

4.3.2 *Tieto- ja viestintäteknikan standardointisuunnitelman hyväksyminen ja Euroopan yhteentoimivuusstrategian laajentaminen julkisiin palveluihin*

ETSK tukee tätä aloitetta. Vaikka kansainväliset komiteat ovat saavuttaneet tietyn tason laitteistojen ja ohjelmistojen standardoinnissa, alakohtaisilla, sovellusten ja mobiilisovellusten tasoilla on luonnollisesti erittäin suuria mahdollisuuksia standardointiin ja yhteentoimivuuteen sekä valtava potentiaali lisätä digitaalisten sisämarkkinoiden arvoa ja merkitystä.

4.3.3 *Laaditaan uusi sähköisen hallinnon toimintasuunnitelma, johon sisältyy yhden kerran periaatetta koskeva aloite ja yritysrekisterien yhteenliitettävyyden kehittämistä koskeva aloite*

Vastuu sähköisistä viranomaispalveluista on jäsenvaltioilla. Toiset etenevät muita nopeammin, toiset hitaammin. Edistyminen kohti täysin toimivaa sähköistä hallintoa on digitaalisten sisämarkkinoiden välttämätön edellytys.

4.3.4 *Digitaalitaidot ja asiantuntemus*

Komissio ei suunnittele lainsäädäntöohjelmaa digitaalitaitoja ja asiantuntemusta varten vaan jättää aihepiirin jäsenvaltioille. ETSK on pettynyt siihen, ettei alalla ole uusia aloitteita. Komitea odottaa komissiolta vähintään tiedonantoa, joka sisältäisi normeja ja parhaita käytänteitä. Lisäksi on tarpeen tähdentää lasku- ja lukutaitoa, sillä ne ovat olennainen osa digitaalitaitoja.

ETSK:n tarkoittamassa tiedonannossa tarjottaisiin eri elämänvaiheisiin räätälöity kehys ja kattavia ehdotuksia elinikäistä oppimista varten. Kehyksessä tulisi olla neljä osaa: kouluttautuminen, työelämä, eläkkeellä oleminen ja vammaisuus.

A KOULUTTAUTUMINEN

A1 Alemman perusasteen koulut – perustaidot

A2 Ylemmän perusasteen ja keskiasteen oppilaitokset – kaksi tasoa:

— täydelliset taidot, jolloin oppilailla on valmiudet elää ja työskennellä luottavaisina tietoyhteiskunnassa

— erityiset digitaalitaidot opiskelijoille, joilla on potentiaalia TVT-ammattilaisiksi, jotka voivat täyttää alan osaamisvajeen. Tässä yhteydessä on lisättävä toimia sukupuolten tasa-arvon parantamiseksi tietotekniikan alalla.

A1 & A2 – Sekä perusasteen että ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksessa on tärkeää kehittää osaamisen vastuullista hyödyntämistä.

A3 Korkea-asteen koulutus – kaksi tasoa:

- kuhunkin ammattiin liittyvät taidot, jotka sisällytetään opinto-ohjelmien opetukseen ja tutkintoihin, esimerkiksi insinööritieteissä, matematiikassa ja bioteknologiassa
- teknologian erityisopinnot, jotka pätevoittävät opiskelijat ottamaan teknologian alan työpaikat vastaan.

B TYÖELÄMÄ

- B1 Työnantajien järjestämää työtehtäviin liittyvää koulutusta, jossa keskitytään taukoamatta uudelleen koulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehitykseen taitojen ylläpitämiseksi.
- B2 Viranomaisten järjestämää, asianmukaisten tahojen toteuttamaa työllisyyskoulutusta.

C ELÄKKEELLÄ OLEMINEN

- C1 Tietoyhteiskunnan taitojen tulee olla yleisesti saatavilla henkilöille, joiden elämään ja uraan tietoyhteiskunta ei ole vaikuttanut.
- C2 Erityisohjelmia toimintakyvyn ongelmista kärsivien henkilöiden tukemiseksi, jotta he pystyvät ovat toimimaan tietoyhteiskunnassa.

D VAMMAISUUS

Tukea tarvitaan kaikissa vaiheissa, jotta vammaiset pääsevät mukaan tietoyhteiskuntaan ja pystyvät toimimaan siellä, vaikka heidän tilanteensa pahenisi.

Komission tiedonannossa esitettyjen tietojen perusteella on selvää, että osaamisvajetta on joka ikäryhmässä ja jokaisella alueella. Komitea katsoo, että ainoastaan kussakin jäsenvaltiossa toteutettavalla järjestelmällisellä ja valvotulla ohjelmalla voidaan varmistaa, että enintään harvat kansalaiset ovat tietoyhteiskunnan ja digitaalisten sisämarkkinoiden ulkopuolella. ETSK on toistuvasti vaatinut päättäväisiä toimia alan osaamiskysymysten suhteen. Komission on aika ryhtyä toimeen digitaalisten sisämarkkinoiden strategian pohjalta.

Bryssel 9. joulukuuta 2015

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS
